Reinkalven som ble for populær

av Leif Pareli

Da Folkemuseet på slutten av 1980-tallet planla ny samisk utstilling – den første i en rekke store basisutstillinger som skulle fornye museet – var det mye nytt som kom inn i planleggingen. Blant annet fikk sikkerhet høy prioritet. Alle gjenstander skulle være bak glass, mens utstillingene frem til da i stor grad hadde vært åpne og basert på vakthold. Men samtidig hadde vi som arbeidet med utstillingen et sterkt ønske om at noen gjenstander skulle være utenfor glass, og tilgjengelig for publikum til å ta og føle på. Fra den gamle utstillingen visste vi at særlig det utstoppete reinsdyret hadde vært svært populært å ta på, både av barn og voksne. Vaktene fikk stadig forespørsel fra foreldre om ikke barna kunne få lov å klappe dyret, litt forsiktig. Dette viser hvor viktig følesansen er for oss alle – det er ikke uten grunn at museer verden over må ha skilt der det står "Ikke rør!"

Foto: Leif Pareli/Norsk Folkemuseum.

Da venneforeningen så ville gi en gave til den nye utstillingen, som skulle åpne høsten 1990 i nærvær av kronprins Harald, var det derfor ikke tvil hos oss i utstillingsgruppen om hva vi ville ønske oss: En utstoppet reinkalv, som skulle stå fritt i rommet, og med et skilt som sa at "Det er lov å klappe meg, dersom du er forsiktig". En utstillingsmaskot, så å si. Begynnelsen var ikke så lystelig. Det falt på undertegnete å skaffe kalven til veie. Tilfeldigvis skulle jeg denne sommeren 1990, et par måneder før utstillingsåpning, være med på kalvmerkingen hos reindriftsamene på Røros. Jeg hadde på forhånd fortalt dem om museets behov for en reinkalv, og i løpet av dagen da merkingen foregikk plukket de ut en kalv av passende størrelse. Det var ikke med lett hjerte jeg sa ja til at denne nydelige lille kalven, som sto der så skjelvende foran meg, skulle tas til side og få sitt unge liv så brått avsluttet. Heller ikke var det noen munter opplevelse å ta den døde kalven med seg i bilen, der den av plassgrunner måtte ligge i forsetet ved siden av meg, og jeg stadig kikket ned på dens brustne øyne i timene det tok å kjøre sørover og få den levert til utstopperen.

Men så ble det til gjengjeld en nydelig kalv i utstillingen! Den ble fra første stund et blikkfang og en favoritt blant alle barna som kom på besøk, enten de var i gruppe fra en skole eller som vanlige familiebesøkende. Populær ble den også blant voksne. Kalven ble klappet og strøket, og klappet igjen, av både store og små. Men en så stor popularitet har sin pris. Snart begynte kalven å vise tegn til slitasje. Reinpels har mange gode egenskaper, ikke minst gir de hule, luftfylte hårene god isolasjon mot vinterkulde, noe som er til glede både for dyrene selv og for de menneskene som bruker vinterklær og fottøy av reinpels. Men ulempen er at hårene blir ganske sprø, og lett faller av – det vet alle som for eksempel har lagt et reinskinn foran senga på hytta. Det er deilig å sette føttene på, men det begynner snart å røyte, og etter hvert får man reinhår overalt. Slik gikk det også med vår kalv i utstillingen. Snart var slitasjen synlig, og med årene ble kalven helt hårløs på ryggen og på sidene, og begynte etter hvert å se ut som et helt annet dyr enn en pelskledd rein. Til slutt så den så miserabel ut at den måtte tas ut av utstillingen. Den hadde gjort sin tjeneste. Siden ble den stående i en trappegang i flere år, for vi fikk oss ikke til å kaste den – vi var jo på en måte blitt glad i denne "maskoten" som hadde gjort så god tjeneste og vært til glede for så mange gjennom årene. Men under en av museets påkrevde ryddesjauer ble den omsider kjørt vekk, og dermed var den ute av historien.

En tid etter at kalven var ugjenkallelig kastet, fikk undertegnete en forespørsel om å skrive en liten sak om den til Bulletinen, i anledning venneforeningens 25-årsjubileum. Da viste det seg at vi faktisk ikke hadde et eneste ordentlig bilde av kalven! Den var jo i sin tid blitt kategorisert som en rekvisitt, ikke en museumsgjenstand, og derfor var den aldri blitt fotografert, slik det normalt gjøres med alt som tas inn i museets samlinger. Det eneste bildet jeg kunne finne, var et uklart og kornete bilde jeg selv hadde tatt da jeg en gang viste en utenlandsk besøkende rundt i utstillingen. Det bildet får nå igjen gjøre tjeneste, 25 år etter forrige gang.

Historien om reinkalven har både en trist begynnelse og en vemodig avslutning. Men vi kan trøste oss med at i årene imellom var den et kjært og populært innslag i museets samiske utstilling, der den gledet de mange besøkende, både små og store, og ga alle en mulighet til å klappe eller stryke på en ekte rein – det har nok for mange vært et lite eventyr. Og kanskje kunne det være et gavetips til venneforeningen at utstillingen kunne få en ny reinkalv, til glede for de mange besøkende som museet vil få når de nåværende rare tider en gang går over?

Museumsbutikken

av Nina Seeberg

Varene i museumsbutikken avspeiler museets utstillinger og arrangementer. Her er varer inspirert av samlingen fra 1700-tallet. Puten i midten er inspirert av et brudeteppe som vises i TIDSROM.
Foto: Haakon Harriss/ Norsk Folkemuseum.

For de som arbeider i museumsbutikken på Norsk Folkemuseum er det full fart og utadrettet virksomhet med salg av inngangsbilletter og butikkgjenstander.

Det er her de besøkende treffer det første ansiktet når de kommer og løser inngangsbillett eller gjør en hyggelig handel i museumsbutikken.

Jeg er der for å snakke med de ansatte men anledningen innbyr også til en god kopp kaffe i Arkadia, kafeen som ligger rett ved siden av.

Vareutvalget i butikken skal følge utstillingene og arrangementene på museet. Den lekre puten, som er nyprodusert og inspirert av brudeteppet som henger i utstillingen TIDSROM, er et bevis på dette. Butikken skal ha et bredt utvalgt av norske og nordiske håndverksprodukter, bruksting og design. Varesortimentet følger også årstidene og de store merkedagene.

Også på Norsk Folkemuseum, som har flest besøkende om sommeren, ble sommeren 2020 med coronapandemien en alvorlig belastning. Handelen i butikken har i denne tiden vært svært begrenset. Det var derfor en stor glede å registrere at flere enn vanlig hadde tatt turen til Bygdøy for å gjøre sin julehandel i november og desember i museumsbutikken. Blant disse var mange av våre trofaste venner med og bidro til å støtte museet akkurat i denne svært så krevende perioden. Fremtiden kommer til oss med stormskritt, og det vil bli avgjørende å dra nytte av erfaringer som er gjort i gode og dårlige tider. Sosiale medier blir viktigere enn noen gang, og vi har allerede sett tegn til at dette er i god endring. Bare tiden vil vise hvordan dette kan være med å utvikle driften i museumsbutikken.

Jeg tok meg en siste runde før jeg forlot butikken. Der så jeg den flotte stavkirken utformet som en vakker vegglysestake. Et nytt kvalitetsprodukt som avspeiler museet og som er tilpasset vår tid. Butikken på Norsk Folkemuseum skal være noe helt spesielt du ikke finner andre steder. Både de dyktige menneskene som jobber der og det håndplukkede utvalget av varer er tydelig bevis på det.

I år var min julepresang en lekker strikkejakke fra museumsbutikken. Et norsk håndverk- og kvalitetsprodukt som jeg fikk til vennepris. Lykke til med ditt besøk i den fine museumsbutikken på Bygdøy og husk å hilse fra vennene.